

Nils P. Aspvik, Ingrid Elnan, Magnus Brandsrud og Jan E. Ingebrigtsen

Idrett for funksjonshemmede

- Er nettbaserte spørreskjemaundersøkelser egnet for å utvikle arbeidet med idrett for funksjonshemmede?

NTNU
Samfunnsforskning AS
Senter for idrettsforskning

Nils P. Aspvik, Ingrid Elnan, Magnus Brandsrud og Jan E. Ingebrigtsen

Idrett for funksjonshemmede

**- Er nettbaserte spørreskjemaundersøkelser egnet
for å utvikle arbeidet med idrett for
funksjonshemmede?**

NTNU Samfunnsforskning AS
Senter for idrettsforskning

Trondheim, april 2011

Forord

Norsk idrett har de siste ti årene gjennomført en stor organisatorisk prosess (integreringsprosessen). Fra at idrett for funksjonshemmede i stor grad ble organisert i egne forbund, har nå særforbundene i norsk idrett tatt ansvar for å organisere idrett for funksjonshemmede gjennom sine lag. Med funksjonshemmede menes: Bevegelseshemmede, synshemmede, hørselshemmede og utviklingshemmede.

For å få mer kunnskap om idrettens tilbud til de funksjonshemmede, og hvor mange som benytter seg av de ulike tilbudene, ønsker vi å utvikle en standardisert undersøkelse til norske idrettslag for jevnlig bruk.

Denne undersøkelsen er gjennomført av Senter for idrettsforskning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) på oppdrag fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Oppdraget har vært å utforme et opplegg for nettbaserte spørreskjemaundersøkelser, og vurdere om det er egnet for å utvikle arbeidet med idrett for funksjonshemmede.

Utformingen av spørreskjemaet har skjedd i nært samarbeid med NIF. Henvendelsen til idrettslagene og gjennomføring av datainnsamlingen er gjennomført av NIF. Senter for idrettsforskning har gjennomført all bearbeiding og analyse av data. Senteret har også gjennomført intervju med lederne i noen utvalgte idrettslag.

Svarprosenten i denne undersøkelsen er 70 %. Dette er meget høyt for denne type undersøkelser, særlig når en tar i betraktning at undersøkelsen ble gjennomført i en hektisk periode rundt siste årsskifte. Dette viser en positiv grunnholdning til ledere i idretten som arbeider med idrett for funksjonshemmede.

Tusen takk til dere alle som tok dere tid til å svare på undersøkelsen. En ekstra takk til dere som bidro med utfyllende kommentarer i telefonintervju.

Trondheim 8.4.2011

Jan Erik Ingebrigtsen og Nils Petter Aspvik

Sammendrag

Undersøkelsen ble gjennomført i desember 2010 for størsteparten av utvalget og i februar 2011 for en mindre del av utvalget. Totalt ble det utsendt 97 forespørsler og 68 idrettslag (70 %) svarte på undersøkelsen. Utvalget besto i hovedsak av idrettslag som har, planlegger eller hatt tilbud for funksjonshemmede. Undersøkelsen ble også sendt til 10 tilfeldige idrettslag.

I utformingen av spørreskjemaet ble det lagt vekt på to forhold: 1) Spørreskjemaet skal gi NIF de ønskede opplysninger, og 2) For å få høy svarprosent skal spørreskjemaet være så kort og presist som mulig. Den høye svarprosenten tyder på at undersøkelsen gir et relativt representativt bilde på aktiviteten og forståelsen blant lederne i idrettslag med tilbud for funksjonshemmede.

Svarprosenten blant de tilfeldig utvalgte idrettslagene er relativt lavt. Dette tyder på at informantene i langt større grad svarer på skjemaet når temaet oppleves som viktig for en selv.

Svarene viser at idrettstilbudet for funksjonshemmede er meget variert, når en ser alle idrettslagene under ett. I det enkelte idrettslag er tilbudet, naturlig nok, langt mindre variert.

Tilbudet kan også beskrives som mer aktivitetsorientert enn konkurranseorientert. Omtrent halvparten av tilbudene er integrert i det ordinære idrettstilbudet i idrettslaget.

Bevegelsehemmede og utviklingshemmede utgjør de største deltakergruppene.

Det er mange begrensende faktorer for utviklingen av et best mulig tilbud for funksjonshemmede. Flest ledere svarer at økonomi er en viktig begrensende faktor, men nesten like mange oppgir rekruttering som en begrensende faktor. Manglende kompetanse er den tredje begrensende faktoren som mange trekker fram.

I hovedsak er lederne positive til utforming av spørreskjemaet. Rundt 90 % svarte at skjemaet var greit å fylle ut og at spørsmålene var relevante og aktuelle. Bare 2 var uenig i at det var enkelt å forstå spørsmålene og 10 % mente det var for mange spørsmål.

Hele 32 ledere ønsket å delta i et panel for å videreutvikle denne undersøkelsen. Av disse deltok 11 i et oppfølgingsintervju. Disse poengterte at noen av spørsmålene ble litt for generelle, og en hadde i for liten grad mulighet til å beskrive lokale forhold og utfordringer. Dette belyser på en god måte at faste spørsmål med definerte svarkategorier ikke gir innsikt i nyanser. Kontakt med lokale ledere og utøvere er grunnleggende for videreutvikling av tilbudet for funksjonshemmede, selv om en nettbasert spørreundersøkelse gir god oversikt.

Innhold

FORORD

SAMMENDRAG

1. UTFORDRINGEN	4
2. GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN	5
3. RESULTATER	6
3.1 TILBUD OG DELTAKELSE	6
IDRETTSTILBUD	6
TYPER FUNKSJONSHEMMINGER	7
ANTALL FUNKSJONSHEMMEDE UTØVERE I DE ENKELTE IDRETTSLAG	8
3.2 RAMMEBETINGELSER	9
3.3 TRENERE OG LEDERE	10
3.4 ORGANISERING AV TILBUDET	11
ORGANISERING OG RAMMEBETINGELSER	11
ORGANISERING OG KOMPETANSE	12
3.5 VURDERING AV UNDERSØKELSESOPPLEGGET	13
TELEFONINTERVJU OM SPØRRESKJEMA	14
4. VEIEN VIDERE	15

Vedlegg: Spørreskjema (papirutgave)

1. utfordringen

”En åpen og inkluderende idrett” er valgt som hovedmål for idrettspolitikken i perioden 2007– 2011. I idrettspolitisk dokument for 2007 – 2011 er idrett for funksjonshemmede et prioritert innsatsområde med mål om ”Økt deltakelse av mennesker med funksjonshemming i idrettslagene” (NIF 2007).

Denne målsettingen medfører to grunnleggende utfordringer; Hvordan skal en øke deltakelsen og hvordan kan man dokumentere deltakelsen. Fra 2007 har særforbundene tatt ansvar for idrett for mennesker med funksjonshemming. Denne omorganiseringen er blant annet gjort for å bedre tilbudet og for å kunne øke deltakelsen. Omorganiseringen har også bidratt til nye utfordringer med å dokumentere idrettsdeltakelse blant funksjonshemmede.

Senter for idrettsforskning er blitt utfordret i utviklingen av en nettbasert spørreundersøkelse som kan brukes til å kartlegge idrettstilbudet for funksjonshemmede og gi nyttig informasjon for å kunne videreutvikle tilbudet.

En generell utfordring ved alle spørreskjemaer, og i særdeleshet ved nettbaserte opplegg, er å sikre seg en høy nok svarprosent. Når svarprosenten blir lav, vil en ikke kunne vurdere hvor representative svarene er for idrettslagene, eller norsk idrett. En bør i det minste sikre seg svar fra de fleste, over 50 %, men målet bør ligge langt høyere. Manglende svar kan nok skyldes tilfeldigheter, som eksempelvis problem med datamaskin, nettverk, bortreist, sykdom, flytting, skifte av ledere og lignende forhold. Disse tilfeldighetene utgjør sjelden en stor andel av informantene, og de er ofte også tilfeldig fordelt. Når svarprosenten blir lav, er det stor grunn til å anta at det ikke er tilfeldig hvem som svarer og hvem som ikke svarer. Når svarprosenten er ned mot 50 %, er det stor grunn til å anta at utvalget ikke representerer alle typer idrettslag. Det er derfor viktig å utvikle et spørreskjema som ikke bidrar til at informanter velger ikke å svare.

En viktig forutsetning for god svarprosent er at informantene opplever spørsmålene som meningsfulle og viktige for utvikling av idrett for funksjonshemmede. Et for omfattende spørreskjema vil ikke bare kunne bidra til redusert gjennomtenkning/kvalitet i svarene, men også til redusert svarprosent. For å sikre kvalitet i svarene, er det viktig med spørsmål som er entydige og enkle å fortolke.

Utfordringen i undersøkelsen er å utforme et godt opplegg som kan benyttes jevnlig, slik at en kan fange utviklingstrekkene, både når det gjelder deltakelse og utfordringer.

2. Gjennomføring av undersøkelsen

Den nettbaserte spørreundersøkelsen ble gjennomført i 97 idrettslag fra alle regioner i Norge. For de fleste idrettslag (77) ble datainnsamlingen gjennomført i desember 2010. I februar 2011 ble undersøkelsen sendt til de siste 20 utvalgte idrettslagene. Av de 97 utsendte forespørsler, svarte lederne i 68 idrettslag (70 %). Utvalget besto i hovedsak av idrettslag som har, planlegger eller hatt tilbud for funksjonshemmede. Undersøkelsen ble også sendt til 10 tilfeldige idrettslag.

Spørreskjemaet ble utviklet i samarbeid mellom NIF og Senter for idrettsforskning. NIF definerte tema for undersøkelsen og utarbeidet spørsmålsformuleringer. Senter for idrettsforskning bidro i endelig utforming av skjemaet. Det ble trukket et strategisk utvalg, hvor det ble lagt vekt på å velge idrettslag som har, planlegger eller har hatt tilbud for funksjonshemmede. I tillegg ble det valgt ut 10 tilfeldig idrettslag. Undersøkelsen er definert som en intern undersøkelse i NIF.

I spørreundersøkelsen ble lederne i idrettslagene spurt om de kunne tenke seg å bidra med ytterligere kommentarer til undersøkelsesopplegget. Halvparten svarte positivt, og 11 av disse deltok i telefonintervju. Disse intervjuene ga meget nyttig informasjon om hvordan lederne oppfattet spørsmålene og hvilke forbedringer av opplegget de kunne tenke seg.

All analyse og bearbeiding av data er gjennomført ved senter for idrettsforskning. NIF har ikke kunnet påvirke denne del av arbeidet.

Det er viktig å merke seg at hovedtyngden av idrettslagene ble bedt om å svare i desember. Til tross for at dette er en relativt rolig idrettslig periode, og mange har det ekstra travelt på andre områder i denne tiden, ble det en høy svarprosent. Dette indikerer at opplegget fungerte bra og at det er mange positive ledere i idrettslag med tilbud for funksjonshemmede utøvere.

Det er også viktig å merke seg at det få idrettslag i utvalget som ikke har idrettstilbud for funksjonshemmede. Dette påvirker både svarprosent og svarfordeling.

Det er gjennomført analyser av hvor konsistente svarene fra lederne er. Svarene fra spørreskjemaundersøkelsen framstår meget pålitelige, noe som ble bekreftet gjennom telefonintervjuene. På dette grunnlaget vil vi hevde at svarene gir et presist bilde av situasjonen i idrettslag som arbeider med tilbud for funksjonshemmede mennesker. Dette gjelder både informasjon om tilbudet og informasjon for å kunne videreutvikle tilbudet.

3. Resultater

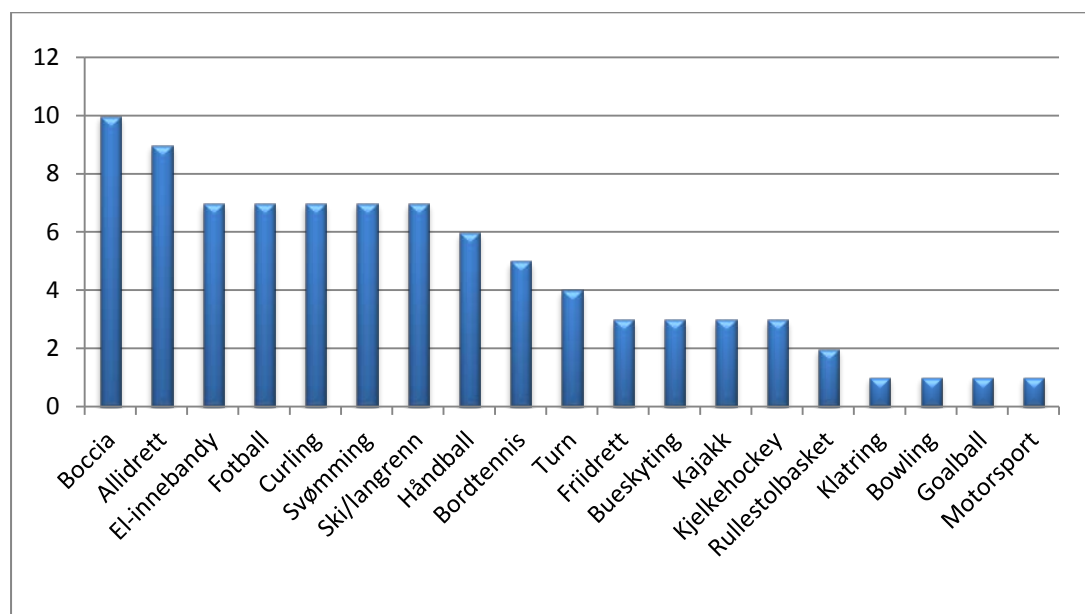
Resultatene blir presentert i fire underkapitler. De tre første bygger hovedsakelig på spørreskjemaundersøkelsen, mens i det fjerde trekkes inn data både fra spørreskjemaene og intervjuene.

3.1 Tilbud og deltakelse

Av de 68 idrettslagene som svarte på undersøkelsen er det 59 idrettslag som har aktivitetstilbud.

Idrettstilbud

I undersøkelsen er det spurt om hvilke aktiviteter som tilbys funksjonshemmede, og hvilke aktiviteter funksjonshemmede deltar i. Svarene på disse spørsmålene samsvarer i stor grad, noe som betyr at det i liten grad finnes tilbud som ikke benyttes. Undersøkelsen viser at de funksjonshemmede deltar i mange ulike aktiviteter. Fordelingen av hvor mange idrettslag som tilbyr ulike idretter, presenteres i figur 1 nedenfor.

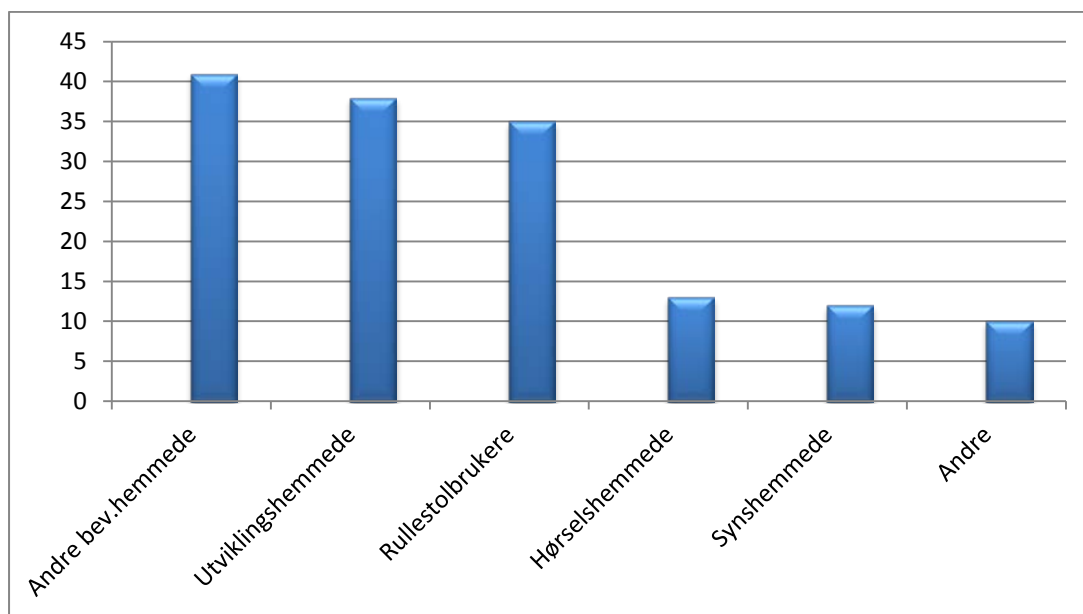

FIGUR 1: ANTALL IDRETTSLAG SOM HAR AKTIVE FUNKSJONSHEMMEDE DELTAKERE I ULIKE IDRETTER.

Boccia er den mest utbredte idretten og den tilbys i 10 idrettslag. I 9 idrettslag er det tilbud om allidrett. El-innebandy, fotball, curling, svømming, ski, håndball og bordtennis er også godt representert i 5 eller flere idrettslag. Når særforbundene fra 2007 har fått ansvaret for idrett for mennesker med funksjonshemming, er det grunn til å anta at de store særforbundene har de beste forutsetninger for økning i antall funksjonshemmede utøvere.

Typer funksjonshemninger

Funksjonshemmede er ikke en ensartet gruppe. Den største gruppen i denne undersøkelsen er bevegelseshemmede. Hele 35 % av idrettslagene har utøvere som er rullestolbrukere, mens hele 41 % har andre bevegelseshemmede utøvere. Det er 37 % av idrettslagene som har utviklingshemmede utøvere. Det er rundt 12-13 % som har hørsels- og synshemmede utøvere. Andre former for funksjonshemninger finner vi i 10 % av idrettslagene. Disse tallene presenteres i figur 2 nedenfor.

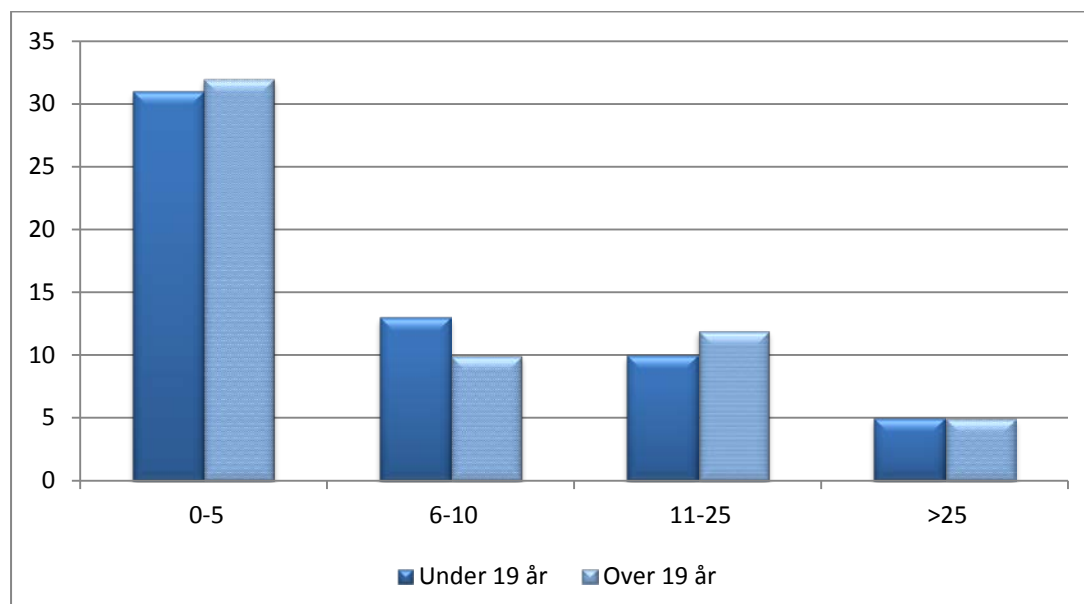
FIGUR 2: ANDEL IDRETTSLAG MED AKTIVE MEDLEMMER MED ULIKE FUNKSJONSHEMNINGER

Det er ingen klar definisjon av hva funksjonshemming er, som gir et godt nok grunnlag for å ”telle” antall funksjonshemninger. Det er derfor vanskelig å finne god statistikk over hvor utbredt de ulike funksjonshemningene er. For ledere som svarte på denne undersøkelsen er det også vanskelig å vite nøyaktig hvor mange funksjonshemmede som deltar i idrettslaget.

Det er god grunn til å anta at mange har for små funksjonshemninger til å bli ”oppdaget”, men for store funksjonshemninger til å kunne delta i idretten. Dette gjelder både for bevegelseshemmede, utviklingshemmede, synshemmede og hørselshemmede. I og med at det er relativt få tilbud for syns- og hørselshemmede, er det grunn til å ha særlig fokus på å utvikle og tilpasse tilbud til denne gruppen.

Antall funksjonshemmede utøvere i de enkelte idrettslag

Av de 59 idrettslagene er det 31 som har mer enn 10 aktive og 28 lag som har mellom 1 og 10 funksjonshemmede utøvere. Omtrent en tredjedel av idrettslagene har 5 eller færre funksjonshemmede utøvere. I figur 3 nedenfor, framstilles sammenhengen mellom antall idrettslag og antall aktive, fordelt etter de aktives aldre.

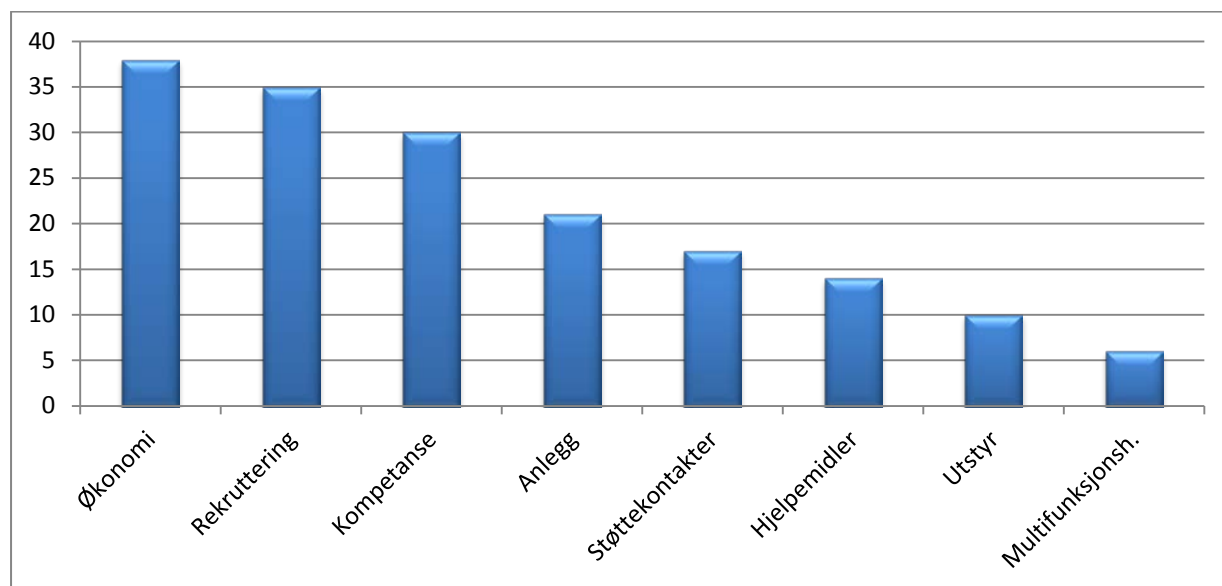
FIGUR 3: ANTALL IDRETTSLAG MED AKTIVE FUNKSJONSHEMMEDE UNDER OG OVER 19 ÅR

De fleste av idrettslagene har mellom null og fem voksne funksjonshemmede. Bare fem av idrettslagene har over 25 voksne eller unge funksjonshemmede. Det viser seg også at det er en sammenheng mellom antall voksne og unge deltakere i idrettslagene. I idrettslagene med mange unge deltakere er det også mange voksne deltakere. Det ser derfor ikke ut til at tilbudet i idrettslagene bare er tilpasset voksne eller bare tilpasset de unge.

Når det er omtrent like mange aktive under som over 19 år, kan det tyde på at idrettslagene har klart å opprettholde tilbudet over lengre tid. Potensialet for å få flere funksjonshemmede med i idretten, vil i stor grad handle om å få flere idrettslag til å lære av de idrettslag som har aktive funksjonshemmede i sine rekker.

3.2 Rammebetingelser

Lederne i idrettslagene ble spurt om å krysse av de tre viktigste utfordringene for integrering av funksjonshemmede. Det er viktig å merke seg at alle idrettslagene (68) svarte på dette spørsmålet. Det betyr at idrettslag som ikke har tilbud for funksjonshemmede også har svart. Samtidig er det uttrykk for at det er lett å peke på faktorer som vanskeliggjør integrering. Svarfordelingen presenteres i figur 4 nedenfor.

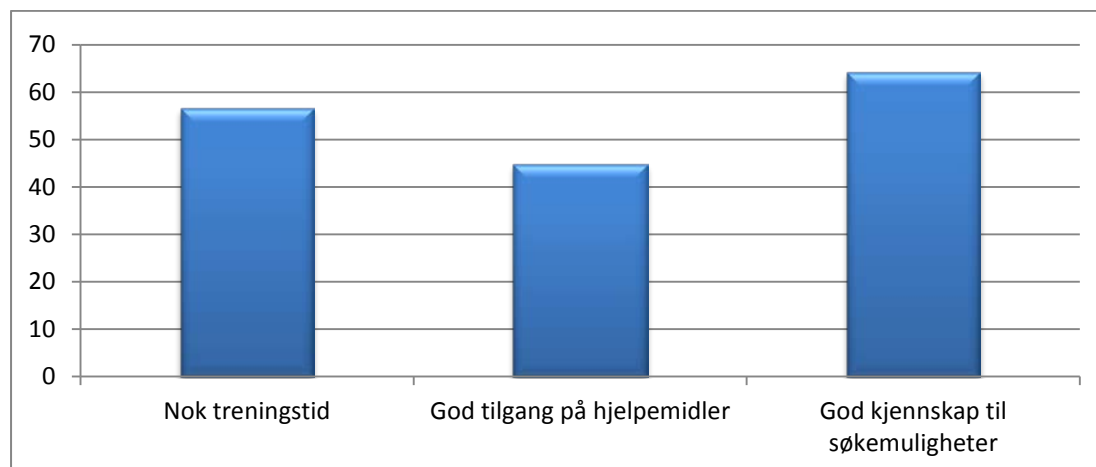

FIGUR 4: VIKTIGSTE UTFORDRINGER FOR INTEGRERING AV FUNKSJONSHEMMEDE. ANGITT I ANTALL SVAR.

Figuren viser at økonomi, rekruttering og kompetanse er de mest utbredte utfordringene. Omtrent alle har oppgitt de tre viktigste utfordringene. Det betyr at idrettslagene har mange utfordringer, og møter mange begrensninger i sitt arbeid for integrering av funksjonshemmede. Økt satsing på idrettstilbud for funksjonshemmede krever økt ressurstilgang. Når utfordringene er sammensatte og varierende, må utforming av virkemidler tilpasses lokale forhold.

Lederne ble også spurt om i hvilken grad idrettslaget har nok treningstid, om de har god nok tilgang på hjelpemidler, og om de har kjennskap til støtteordninger for funksjonshemmede. Svarfordelingen presenteres i figur 5, på neste side. Litt i overkant halvparten oppgir at de har nok treningstid. Det betyr at nesten halvparten ikke har nok treningstid. Dette er dels en konsekvens av generell mangel på idrettsanlegg, men det kan også være et uttrykk for at funksjonshemmede nedprioriteres når treningstider fordeles innad i kommuner og idrettslag.

Omtrent 2 av 3 ledere mener de har god kjennskap til søkemuligheter, mens 1 av 3 har ikke god kjennskap. Dette betyr at det er behov for mer informasjon om søkemuligheter, men kanskje aller mest muligheter for å søke om økt økonomisk støtte. Under halvparten oppgir at de har god tilgang på hjelpemidler.

FIGUR 5: PROSENTANDELEN AV IDRETTLAGENE SOM ER ENIGE I PÅSTANDENE

Lederne ble også spurt i hvilken grad de hadde tilrettelagte idrettsanlegg for funksjonshemmede. Av alle 68 idrettslag, svarte 35 % at de hadde tilrettelagte anlegg for funksjonshemmede. Nøyaktig halvparten hadde tilrettelagt i noen grad, mens 15 % ikke hadde tilrettelagte anlegg. Disse tallene må fortolkes i lys av at undersøkelsen i hovedsak er gjennomført i idrettslag som har tilbud for funksjonshemmede.

3.3 Trenerer og ledere

De fleste idrettslagene har ikke funksjonshemmede trenere og ledere. Av de 68 idrettslagene har 22 lag funksjonshemmede trenere. For disse er det mest vanlig å ha noen få funksjonshemmede trenere, men et lag skiller seg ut med 8 funksjonshemmede trenere. Det er 17 lag som har funksjonshemmede ledere, og tre har mer enn 5 funksjonshemmede ledere.

De fleste idrettslagene har trenere og ledere med erfaringsbasert kompetanse. Det er mange av disse lederne som har bidratt til utvikling og opprettholdelse av tilbudet for funksjonshemmede. I overkant av halvparten av idrettslagene har lederne kurs eller utdanning i idrett for funksjonshemmede. Denne andelen er noe høyere i idrettslag med flest funksjonshemmede utøvere. Denne høye andelen av idrettslag med kompetente trenere og ledere skyldes at utvalget i hovedsak består av idrettslag med tilbud for funksjonshemmede. Idrettslag som ønsker å starte opp et tilbud for funksjonshemmede vil ha stort behov for kurs og utdanning.

3.4 Organisering av tilbudet

Idrettslagene er organisert ulikt. Av de 68 idrettslagene som deltok i denne undersøkelsen er det 36 fleridrettslag, 29 særvidrettslag og et allianseidrettslag (to av idrettslagene oppgir ikke type idrettslag). Organiseringsformen påvirker idrettslagenes muligheter og utfordringer i arbeidet med tilbudet for funksjonshemmede.

Et annet skille i organiseringen er i forhold til om tilbudet for de funksjonshemmede er integrert i det ordinære tilbudet. Det er 32 av idrettslagene i undersøkelsen som integrerer idrettstilbudet for funksjonshemmede i det ordinære idrettstilbudet, mens 27 idrettslag ikke gjør det.

Vi har gjennomført enkle bivariate analyser for å gi en pekepinn på i hvilken grad organisering av idrettslagene og antall funksjonshemmede utøvere sammenfaller med idrettslagenes situasjon.

Organisering og rammebetingelser

TABELL 1: SAMMENHENG MELLOM ORGANISERING, ANTALL FUNKSJONSHEMMEDE UTØVERE OG UTFORDRINGER.

Type utfordring	Type idrettslag	Integrert tilbud	Antall funksjonshemmede
<i>Økonomi</i>	0.162	-0.024	0.285*
<i>Rekruttering</i>	-0.203	0.181	-0.055
<i>Anlegg</i>	-0.139	0.018	0.040
<i>Kompetanse</i>	-0.157	-0.176	-0.284*
<i>Multifunksjonshemninger</i>	0.286*	-0.141	-0.017
<i>Nok treningstid</i>	0.073	-0.236	-0.106
<i>God nok tilgang på hjelpemidler</i>	0.086	-0.217	0.020
<i>Kjenner til søknadsmuligheter</i>	0.169	-0.036	0.453*

* = signifikansnivå under 0,05 Type idrettslag: 0=Særvidrettslag, 1=Fleridrettslag Two-tailed

Denne tabellen viser at det er relativt svak sammenheng¹ mellom opplevde utfordringer og type idrettslag, om tilbudet er integrert og antall funksjonshemmede utøvere. Med en korrelasjon på 0.286 kan vi si at det er middels positiv signifikant² sammenheng mellom type idrettslag og multifunksjonshemning. Fleridrettslagene opplever multifunksjonshemmede som en signifikant

¹ Målet på sammenheng er en standardisert skala som går fra -1 til +1. Størrelsen på tallet indikerer styrken på sammenhengen. Der null = ingen sammenheng. Positivt fortegn betyr at høy verdi på den ene variabelen samvarierer med en høy verdi på den andre variabelen (høy-høy). Et negativt fortegn betyr at høy verdi på den ene variabelen samvarierer med lav verdi på den andre variabelen (høy-lav)

² At sammenhengen mellom to variabler er statistisk signifikant betyr at sammenhengen er representativ for populasjonen. Resultatet er generaliserbart. Man kan tolke tendenser på tross av at sammenhengen ikke er statistisk signifikant.

større utfordring enn hva særiddrettslagene gjør. Selv om det ikke er statistisk signifikant, opplever fleriddrettslag rekruttering som en mindre utfordring enn i særiddrettslagene (-0.203).

Ser vi på sammenhengen mellom antall funksjonshemmede og utfordringer, har idrettslag med mange funksjonshemmede de største økonomiske utfordringene, med en statistisk signifikant sammenheng på 0.285 (middels sterk). Idrettslag med færrest funksjonshemmede har større utfordringer med trenernes og ledernes kompetanse (-0.284). Rent konkret betyr dette at 9 av 31 idrettslag med over ti funksjonshemmede ser på kompetanse som en utfordring, mot 16 av 28 idrettslag med under ti funksjonshemmede.

Den sterkeste sammenhengen er mellom antall funksjonshemmede utøvere og kjennskap til søknadsmuligheter. Korrelasjonen på hele 0.453 forteller oss at de med flest funksjonshemmede også er de som best kjenner til søknadsmuligheter. I tabellen ser vi også en tendens, selv om den ikke er statistisk signifikant på 0.05-nivå, til at idrettslag med integrerte tilbud har størst utfordringer med å skaffe nok treningstid (-0.236) og god nok tilgang på hjelpemidler (-0.217).

Med bakgrunn i disse analysene, er det på generell basis ikke grunn til å hevde at det er avgjørende om tilbudet organiseres i særiddrettslag eller fleriddrettslag. Det er heller ingen statistiske argumenter for at tilbudet for funksjonshemmede bør være integrert i det øvrige idrettstilbudet. Sannsynligvis er det lokale forhold som er avgjørende for hvilken organisering som er best egnet. Analysen viser at økonomi, kompetanse og kjennskap til søknadsmuligheter sammenfaller med antall funksjonshemmede utøvere. Jevnt er det flere fordeler med flere utøvere, selv om det gir større økonomiske utfordringer.

Organisering og kompetanse

TABELL 3: SAMMENHENG MELLOM ORGANISERING, OG TRENERNES OG LEDERNES KOMPETANSE.

Type kompetanse	Type idrettslag	Integrert tilbud	Antall funksjonshemmede
<i>Uten kompetanse</i>	0.072	-0.097	-0.244
<i>Erfaringsbasert</i>	0.088	-0.145	0.390*
<i>Kurs og utdanning</i>	0.100	0.213	0.114

* = signifikansnivå under 0,01 Type idrettslag: 0=Særiddrettslag, 1=Fleriddrettslag Two-tailed

Tabellen viser en relativ sterk sammenheng mellom antall funksjonshemmede og om en har ledere og trenere med erfaringsbasert kompetanse (0.390). Jo flere trenere og ledere med erfaringsbasert kompetanse, jo flere funksjonshemmede utøvere deltar. Siden dette er et mål på sammenheng, og ikke årsak virkning, kan man også tolke det dit at antall funksjonshemmede er

med på å stimulere til flere ledere og trenere med erfaringsbasert kompetanse. Uansett underbygger dette betydningen av å ha trenere og ledere med erfaring. Vi ser også at idrettslag med integrerte tilbud har flere trenere og ledere med kurs og utdanning (0.213). Det er ingen betydningsfull sammenheng mellom type idrettslag og trenernes og ledernes kompetanse.

3.5 Vurdering av undersøkelsesopplegget

Andelen av idrettslag som svarte på denne frivillige undersøkelsen var 70 %. Dette er en relativt høy svarprosent, særlig når en tar i betraktning at de fleste idrettslagene fikk henvendelsen i desember. En kan derfor argumentere for at opplegget fungerer godt for idrettslag som har tilbud for funksjonshemmede.

I spørreskjemaet var det spørsmål om hvordan lederne opplevde å delta i undersøkelsen. I hovedsak var lederne positive til utforming av spørreskjemaet. Rundt 90 % svarte skjemaet var greit å fylle ut og at spørsmålene var relevante og aktuelle. Bare 2 var uenig i at det var enkelt å forstå spørsmålene og 10 % mente det var for mange spørsmål. Hvis en ønsker å heve svarprosenten ytterligere, bør omfanget av skjemaet heller reduseres enn økes. Presisjonsnivået i spørsmålene kan bli noe bedre. Analysen av svarene viser at svarene er konsistente. Det er meget positivt at det store flertallet av lederne opplevde at spørsmålene var aktuelle og relevante.

Det mest positive er at hele 32 ledere svarte at de ønsket å delta i et panel for å videreutvikle denne undersøkelsen. Dette viser først og fremst at lederne i de utvalgte idrettslagene er meget positive og genuint opptatt av idrettstilbudet for funksjonshemmede. Det underbygger også at undersøkelsesopplegget har fungert bra. Det kan nok også tolkes som at ledere som arbeider med tilbud for funksjonshemmede ikke blir neddyngnet av henvendelser.

Vi skulle gjerne intervjuet alle 32 lederne som ønsket å bidra, men utvalget måtte av tidsmessige grunner begrenses til idrettslagene som fikk tilsendt i desember 2010. Av disse var det 21 som var positive til å bli kontaktet i etterkant av spørreundersøkelsen.

Telefonintervju om spørreskjema

De 21 personene som sa seg villig til å bli kontaktet i etterkant av spørreundersøkelsen, fikk tilsendt en e-post med spørsmål om når de ønsket å bli oppringt. Hele 11 personer besvarte e-posten umiddelbart, og alle ble kontaktet. Det ble ikke gjennomført noen nye henvendelser til de 10 som ikke svarte umiddelbart. Telefonintervjuene ble gjennomført som åpne samtaler om undersøkelsesopplegget. Alle informantene påpekte at evalueringen burde ha skjedd umiddelbart etter at spørreskjemaet ble besvart. De opplevde det også som vanskelig å gi konkrete tilbakemeldinger på spørreskjemaet. At det var få som hadde sterke meninger om spørreskjemaet, tyder på at det ikke var problemer med utfyllingen. Flere nevnte at de hadde opplevd spørreskjemaet som greit å fylle ut, og at utfyllingen hadde gått raskt. Enkelte sa at de hadde savnet flere svaralternativer på enkelte spørsmål og spørsmålene hadde vært litt for generelle. Enkelte mente at det lokale aspektet manglet i spørreskjemaet. Flere fortalte at de opplever at det er et vakuum mellom sentralt hold der bestemmelser tas, og det virkelige liv. Dette blir nevnt som et problem for idrett for funksjonshemmede generelt. De savnet derfor at det lokale ble bedre ivaretatt i spørreskjemaet. Hva savnet av det ”lokale i spørreskjemaet” innebar, var vanskelig å sette ord på og dermed vanskelig å identifisere.

Konkrete forslag til forbedringer av spørreskjemaet

- 1) Presisere tydeligere hva som regnes som en funksjonshemmet. Noen opplevde at fedme var en funksjonshemning, men var usikre på om det gikk under begrepet funksjonshemning i skjemaet.
- 2) Det burde vært mulig å angi om enn svarer på vegne av idrettslaget eller en mindre gruppe. Som leder for en gruppe vil man ikke ha kunnskap om hele lagets aktiviteter, og vil derfor kun ha mulighet til å svare på grunnlag av eget tilbud.
- 3) Enkelte mente at det burde ha vært mulig å presisere forskjellen mellom de tilbud man har og de tilbud som i dag blir benyttet.
- 4) Enkelte mente at det burde vært mulig å presisere om anleggene man bruker for aktiviteten er egne anlegg eller andres (for eksempel kommunale).
- 5) Mange opplever at en stor utfordring når det gjelder idrett for funksjonshemmede er å nå potensielle utøvere. Det ble derfor savnet et fokus på hvordan funksjonshemmede kan nås. For eksempel spørsmål som omhandler samarbeid mellom laget og andre aktører i lokalsamfunnet (skole og helsevesen).
- 6) En leder pekte på at det burde vært mulig å krysse av for hvor langt man har kommet i sitt arbeid. På tidspunktet spørreskjemaet ble besvart hadde de nettopp startet opp sitt tilbud. I dag hadde han kunnet gi helt andre svar.

Ingen av de intervjuede lederne opplevde noen spørsmål i spørreskjemaet som unødvendige. Dette viser at de lederne som deltok i intervjuene er noe mer engasjert i temaet enn gjennomsnittet av ledere. Dette engasjementet er en viktig ressurs for norsk idrett.

4. Veien videre

Valg av undersøkelsesopplegg må først og fremst ta utgangspunkt i hva en ønsker å undersøke og hvem en ønsker å undersøke. Denne undersøkelsen gir en generell innsikt i organiseringen av idrett for funksjonshemmede og noen viktige lokale utfordringer. Den høye svarprosenten kan tyde på at opplegget er egnet for å holde en viss oversikt. Svarene tyder på at undersøkelsen kan gjentas jevnlig (eks. årlig), slik at en kan følge utviklingstrekkene. Enkelte av spørsmålene kan med fordel presiseres noe tydeligere. Et eksempel på dette er spørsmål 20. "Hvordan er samarbeidet med kommunen?", med fire svaralternativer. Her kunne man med fordel enten presisere med type samarbeid, eller hatt et åpent svaralternativ.

Denne undersøkelsen gir ikke informasjon om opplegget kan gjennomføres overfor tilfeldig utvalgte idrettslag. Overfor denne målgruppen vil vi anbefale en noe kortere variant av spørreskjemaet.

Den viktigste erfaring fra denne undersøkelsen, er at NIF i langt større grad kan utvikle samarbeidet med engasjerte lokale ledere av idrettstilbud for funksjonshemmede. Dette kan skje på flere måter.

- 1) Jevnlige åpne utviklingssamtaler, hvor de lokale lederne kan formidle ønsker og behov.
- 2) En utvidelse av dette undersøkelsesopplegget, hvor det legges større vekt på åpne spørsmål og spørsmål om lokale forhold.

NIF som sentralt organisasjonsledd har mange roller i forhold til de lokale lederne. NIF skal representere summen av den lokale idretten. NIF sentralt skal også bidra til å inspirere og utvikle den lokale idretten. NIF sentralt har også en bevilgende og bestemmende funksjon overfor de lokale idrettslagene. Dette komplekse forholdet mellom NIF sentralt og de lokale idrettslagene kan forstyrre den åpne kommunikasjonen mellom sentral og lokale ledd. Det kan derfor være hensiktsmessig at en benytter forskningsmiljø til innhenting av informasjon fra de lokale lederne av idrettstilbudet for funksjonshemmede.

Vedlegg: Info- og spørreskjema.

Hei!

Norsk idrett har de siste ti årene gjennomført en stor organisatorisk prosess (integreringsprosessen). Fra at idrett for funksjonshemmede i stor grad ble organisert i egne forbund, har nå særforbundene i norsk idrett tatt ansvar for å organisere idrett for funksjonshemmede gjennom sine lag. Med funksjonshemmede menes: Bevegelseshemmede, synshemmede, hørselshemmede og utviklingshemmede.

For å få mer kunnskap om idrettens tilbud til de funksjonshemmede, og hvor mange som benytter seg av de ulike tilbudene, ønsker vi å utvikle en standardisert undersøkelse til norske idrettslag for jevnlig bruk.

Det er en stor forskjell mellom norske idrettslag, og det er også forskjeller mellom medlemmene i disse lagene, ikke minst når det gjelder funksjonshemmede. Om enkelte av spørsmålene kanskje ikke synes å passe helt for deg, ber vi deg likevel besvare spørsmålene så godt du kan. Prøv å svar så ærlig du kan.

Dine svar vil være veldig viktig, både med tanke på framtidige tiltak knyttet til idrett for funksjonshemmede, samt for å utvikle best mulig måleinstrument. For at dette skal bli en god undersøkelse som kan være til nytte, er Senter For Idrettsforskning, ved NTNU Samfunnsforskning, engasjert for å evaluere denne pilotundersøkelsen. Senter for Idrettsforskning har i den anledning med noen spørsmål avslutningsvis om selve undersøkelsen. For å få til et best mulig måleinstrument setter vi stor pris på ditt bidrag!

Dine svar vil bli behandlet og presentert slik at det ikke vil være mulig å kjenne igjen idrettslag eller personer.

1. Vi er et: Fleridrettslag Særidrettslag

Aktivitetstilbud for funksjonshemmede

2. Har dere aktivitetstilbud for funksjonshemmede i idrettslaget?
Ja Nei → *Hvis nei, gå til spørsmål 11.*

3. Hvilke aktiviteter tilbys for funksjonshemmede?
-
-

4. Antall aktive deltagere i idrettslaget, totalt (cirka):

	Jenter	Gutter
→ 19 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
19 år →	<input type="text"/>	<input type="text"/>

5. Antall aktive funksjonshemmede deltagere i idrettslaget:

	Jenter	Gutter
→ 19 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
19 år →	<input type="text"/>	<input type="text"/>

6. Hvem er tilbudet tilrettelagt for? _____

7. Hvilke funksjonshemmede er tilbudet tilrettelagt for? (ett eller flere kryss).

- Rullestolbrukere Andre bevegelseshemmede Synshemmede
 Hørselshemmede Utviklingshemmede Andre

8. Hvordan er tilbudet for funksjonshemmede organisert? (ett eller flere kryss).

- Som egne grupper Integret i det ordinære idrettstilbudet

Aktivitetstall i idrettslaget

9. Hvilke idretter deltar funksjonshemmede i (i deres idrettslag)?
-

10. Hvilke funksjonshemmede deltar i deres idrettslag? (ett eller flere kryss).

- Rullestolbrukere Andre bevegelseshemmede Synshemninger
 Hørselshemninger Utviklingshemninger Andre

11. Hvilke typer funksjonshemmede deltar? _____

Anlegg, hjelpemidler og utstyr

12. Har deres idrettslag tilrettelagt anlegg for funksjonshemmede?
Ja I noe grad Nei → Hvis nei, gå til spørsmål 14.

13. Hva slags type anlegg er tilrettelagt?

14. Idrettslaget har nok treningstid i tilrettelagte anlegg!
Svært uenig Uenig Enig Svært enig

15. Idrettslaget har god tilgang på hjelpemidler for funksjonshemmede!
Svært uenig Uenig Enig Svært enig

16. Idrettslaget kjenner til steder hvor man kan søke om støtte til hjelpemidler!
Svært uenig Uenig Enig Svært enig

Kompetanse

17. Antall funksjonshemmede trenere i idrettslaget:

18. Antall funksjonshemmede ledere i idrettslaget:

19. Har noen trenere/ledere i idrettslaget kompetanse på aktivitet for funksjonshemmede? (ett eller flere kryss).
Nei Ja, erfaring Ja, kurs/utdanning

20. Hvordan er samarbeidet med kommunen?
Svært dårlig Dårlig Bra Svært bra

21. Har noen av de funksjonshemmede deltagerne støttekontakt med på trening?
Ja Nei

22. Bidrar støttekontaktene til økt aktivitet på treningene?
I liten grad I noen grad I stor grad Vet ikke

Veien videre

23. Hva skal til for å få flere funksjonshemmede i aktivitet i deres idrettslag?

24. Utfordringer i arbeidet med integrering funksjonshemmede

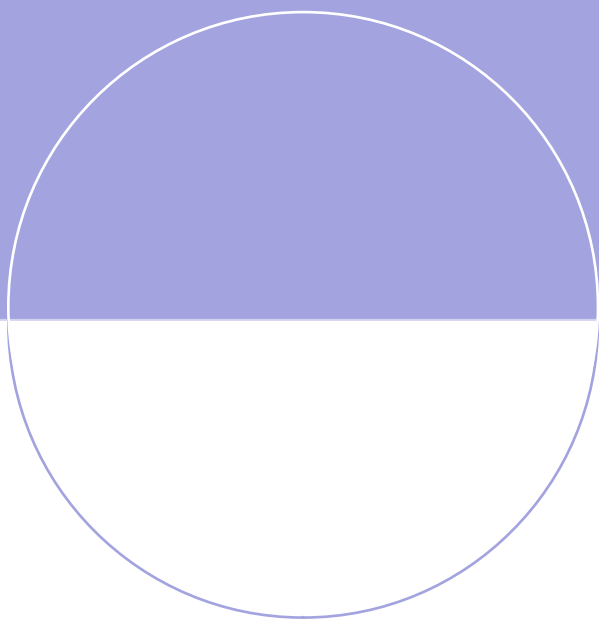
a) Kryss av for de tre viktigste utfordringene:

Økonomi	☐
Rekruttering	☐
Anlegg	☐
Kompetanse	☐
Multi funksjonshemmede	☐
Hjelpemidler	☐
Støttekontakt	☐
Utstyr	☐

Din mening om undersøkelsen

25. Tilbakemelding på undersøkelsen:	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig
Spørreskjemaet var oversiktlig og greit	☐	☐	☐	☐
Det var enkelt å forstå spørsmålene	☐	☐	☐	☐
Spørsmålene var relevante/aktuelle	☐	☐	☐	☐
Det var for mange spørsmål	☐	☐	☐	☐
- 26.** Jeg/vi kan tenke oss å delta i et panel for å videreutvikle denne undersøkelsen best mulig? Ja Nei

Tusen takk for din deltagelse!

 NTNU

**Samfunnsforskning AS
Senter for idrettsforskning**